

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
натурфілософія

Освітня програма 091 Біологія та лабораторна діагностика

Спеціальність 091 Біологія

Галузь знань 09 Біологія

Затверджено на засіданні кафедри
філософії, соціології та релігієзнавства
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Натурфілософія»
Викладач	Возняк Степан Володимирович
Контактний телефон викладача	+380991940015
Е-mail викладача	stepan.wozniak@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/95d007fce35444a6cf91
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Основна увага концентрується на розумінні становлення, розвитку і вирішення найзагальніших проблем людства протягом розвитку світової філософії, включаючи специфіку натурфілософської проблематики в історичному та теоретико-практичному ракурсах; формування гуманістичного потенціалу особистості; оволодіння принципами діалектичного, натурфілософського та метафізичного мислення як універсального методу пізнавальної діяльності; розвиток логічного мислення, здатності самостійно аналізувати складні явища суспільного життя та природних процесів; уміння свідомо використовувати наукову методологію в розв'язанні завдань професійної практики.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета викладання дисципліни «Натурфілософія» полягає в історико-філософській та світоглядно-методологічній підготовці студентів, формуванні у студентів філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та розвиток у студентів вміння адекватно розуміти специфіку людського буття; вироблення бачення особливостей різноманітних філософських концепцій впродовж історичного розвитку філософії; засвоєння студентами змісту сучасних парадигм філософії; вироблення вміння розглядати практику мисленнєвого процесу в світлі філософського підходу до феномену людини. Завдання курсу полягають: 1) у теоретичному узагальненні студентами історичного досвіду формування та становлення натурфілософської думки; 2) в ознайомленні з фундаментальними питаннями філософії та натурфілософії як на загальнотеоретичному, так і на сучасно-практичному, дослідницькому рівнях. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: - фактичний матеріал по натурфілософії: вихідні принципи, основні поняття, класифікації; - як відтворити логіку і обґрунтування найбільш авторитетних	

натурфілософських концепцій;

- осмислено-рефлексивне ставлення до образу людини як у самому собі, так і в іншому.

вміти:

- формулювати проблему, яка розглядається;
- визначати вихідні підстави та зміст фундаментальних філософських концепцій;

- порівнювати різні філософські концепції та фіксувати увагу на їх різноманітних інтерпретаціях;

- фіксувати характер підходу до людського буття в залежності від системи цінностей і соціальної позиції автору опису.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- загальнокогнітивна: формування та розвиток у студентів здатності та смаку до самостійного, критичного та аналітичного мислення. Формування та виховання уваги та поваги до культури мислення взагалі, збагачення досвіду осмислення різноманітних проблем як загальнолюдського, так і внутрішньо-особистісного характеру; здатність відслідковувати та критично осмислювати будь-які спроби маніпулювання свідомістю на різних рівнях- відмас-медійного до політичного та ідеологічного.

- комунікативна: здатність вести полеміку на різних рівнях теоретичної освіченості стосовно широкого кола проблем; володіти навичками наукових дискусій, політичних дебатів, знати та вміти застосовувати на практиці базові елементи теорії аргументацій; вміння здійснювати підсумовуючі узагальнення будь-якої суперечки або дискусії стосовно суспільних чи інших гуманітарних проблем з метою зняття будь-якого виду ангажованості, упередженості чи однобічності позиції.

- інформаційна: уміння осмислено та рефлексивно використовувати інформаційні технології для поглибленого наукового пошуку як всередині власне філософських теорій, концепцій та текстів, так і у фаховій сфері; вміння фільтрувати та розрізняти інформацію, виявляти «фейки» та псевдонаукові чи псевдодокументальні спроби маніпулювання суспільною та індивідуальною думкою.

- практично-моральна: здатність усвідомлено та рефлексивно-неупереджено підходити до вирішення складних моральних дилем, бути готовим критично проаналізувати будь-яку морально складну ситуацію з метою прийняття оптимального морального рішення.

- соціальна й політична: вміння орієнтуватись у сучасних політичних та суспільних медіаконцептах та політтехнологіях, аналізувати нагальні суспільні та політичні проблеми на теоретичному, а не лише побутовому рівні. Здатність опиратись спробам ідеологічного ангажування.

- світоглядна: усвідомлено та рефлексивно-аналітично ставитись до універсальних питань, що утворюють зміст власного та загальносуспільного світогляду, здатність легко орієнтуватись у різноманітних світоглядних установках, усвідомлення та осмислення родового зв'язку між історико-

філософськими науковими здобутками і індивідуальними світоглядними орієнтирами та системами цінностей.

- культурно-освітня: здатність оцінювати та аналізувати сучасні мистецькі та культурні концепти, вміння узгоджувати їх із історією та теорією культури та мистецтва взагалі.

ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК 3. Здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти.

ЗК 4. Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти.

ЗК 5. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності.

ЗК 6. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

ЗК 7. Здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами.

ЗК 8. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

ЗК 9. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

ЗК 10. Здатність формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя.

ЗК 11. Здатність планувати освітній процес.

ЗК 12. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

ЗК 13. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег та надавати підтримку колегам у їхньому професійному розвитку.

ЗК 14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК 2. Здатність створювати або адаптувати навчальні програми, планувати освітній процес на рік, семестр, урок, організовувати учнів на уроці, в позаурочній діяльності, їх проектну діяльність й оцінювати індивідуальні досягнення.

СК 3. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації здобувачів базової середньої освіти до саморозвитку й самовдосконалення.

СК 4. Здатність формувати у здобувачів освіти систему цінностей інклюзивної освіти, знань та вмінь у сфері організації безпечного й інклюзивного освітнього середовища.

СК 9. Здатність у процесі навчання та виховання учнів розуміти й реалізовувати стратегію сталого розвитку суспільства.

СК 16. Здатність обирати та готувати методичні та дидактичні матеріали в процесі професійної діяльності.

СК 17. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної

педагогічної діяльності та оцінки сучасного передового педагогічного досвіду.

Програмні результати навчання:

ПРН 02. Спілкуватись українською та іноземною мовами у професійному середовищі, дотримуватись етики ділового спілкування.

ПРН 03. Демонструвати базові знання основних положень філософії, історії та культури України.

ПРН 12. Використовувати інклюзивні методики для навчання учнів із різними освітніми потребами, створювати сприятливе освітнє середовище.

ПРН 14. Використовувати принципи морально-етичної поведінки у професійній діяльності, демонструвати толерантність, емпатію та педагогічний такт.

ПРН 15. Ефективно працювати в команді, підтримувати партнерські стосунки із батьками, колегами та учнями.

ПРН 16. Планувати власний професійний розвиток, оцінювати й коригувати свою педагогічну діяльність.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	14 год.
Практичні заняття	16 год.
Самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
2	А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями))/ Біологія	1 (2026)	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість годин		
	лекції	практ. заняття	сам.роб.
Тема 1. Філософія як особлива сфера людського духу Специфіка філософського розвитку природи. Зародження натурфілософії.	2	2	8

Тема 2. Зародження, розвиток та основні ідеї античної філософії.	2	2	10
Тема 3. Сутнісні виміри філософії у добу Середньовіччя, Відродження та Нового Часу	2	2	10
Тема 4. Німецька класична філософія та некласична філософія XX століття	2	2	10
Тема 5. Проблема буття, людини та свідомості у філософії	2	2	8
Тема 6. Проблема знання, пізнання та методології у філософії та у природничих дослідженнях.	2	4	10
Тема 7. Проблеми суспільства, моралі та міжпарадигмальних зв'язків у філософії	2	2	4
ЗАГ.:	14	16	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Загальна кількість балів в межах залікового курсу: 100. Розподіл балів: 0 – 49 балів – «не зараховано»; 50 – 100 балів – «зараховано». Оцінка розраховується інструментарієм електронного журналу, прийнятого в університеті, як середнє арифметичне з усіх отриманих на семінарських заняттях.
Вимоги до заліку	Виконання самостійних індивідуальних завдань. Самостійні індивідуальні завдання охоплюють зміст всього курсу, але акценти робляться на різних аспектах історії та теорії філософії. Тематики завдань динамічно змінюються з урахуванням конкретних суспільно-історичних обставин.
Практичні заняття	В межах запланованих семінарських занять є обов'язковими дві усні відповіді, які оцінюються як «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно». В рамках даного курсу «відповідь» прирівнюється до участі у дискусійних обговореннях, представленні ідей філософів певної історичної доби, презентації власних досліджень. Обов'язковим є взяття участі в залікових обговореннях. Результат оцінюється як «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно».
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль виставляється за результатами семінарських занять та виконання індивідуальних самостійних завдань. Наявність щонайменше чотирьох оцінок (двох – за усні відповіді та двох – індивідуальні завдання) не нижче, ніж «задовільно», є достатньою підставою для зарахування курсу.
Підсумковий контроль	Залік за поточною успішністю.

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність. У «[Кодексі честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно.

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає [Комісія з питань етики та академічної доброчесності](#) при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.

Не допускається передавання паролю до свого облікового запису до системи дистанційного навчання.

Відвідування занять урегульовано «[Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)».

Допускається пропуск одного семінарського заняття без відпрацювання. За наявності більшої кількості пропущених семінарських занять або невиконаних тестових завдань необхідно відпрацювати їх шляхом усної відповіді по відповідній темі або написання тесту. Відпрацювання проводяться в межах консультацій (не пізніше одного тижня після пропущеного заняття).

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «[Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)».

Студент самостійно обирає джерела для підготовки до семінарських занять (єдиного підручника немає), допускається відхилення від змісту лекційного курсу.

8. Рекомендована література

Методичне забезпечення

1. Петрушенко В.Л. Філософія. – Львів, 2001.

Рекомендована література

Базова

1. Арутюнов В.Х., Демченко М.М., Йосипенко С.Л., Кабика І.С., Круш О.О. Філософія: Навчально-метод. Посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: Київський економічний університет, 1999.
2. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. – К: 1996.
3. Бичко І.В., Бичко А.К., Горак Г.І., Добронравова І.С., Малахов В.А., Філософія: Курс лекцій: Навч. посібник для студ. вузів. – К.: Либідь, 1993.
4. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін. Філософія. Підручник. – К., 2001.
5. Бойченко І.В. Філософія історії: Підручник для студ. Вищих навч. закладів. – К.: Знання, 2000.
6. Возняк С.М., Голянич М.Ю., Москаленко Ю.М. Філософська думка України: імена та ідеї. – Івано-Франківськ, 2003.

7. Воронкова В.Г. Філософія: навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 464 с.
8. Головченко Б.А. Філософська антропологія: Навчальний посібник. – К: 1997.
9. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій: Навч. посібник для студ. Вузів. – К.: Наукова думка, 1997.
10. Зарубіжна філософія XX ст. К., 1993.
11. Зарубіжна філософія XX ст.: Читанка з історії філософії у 6 кн. – К.6. – К. 1993. – 239 с.
12. Історія світової культури. Культурні регіони. Навчальний посібник Л.Т. Левчук. – К: 2000.
13. Історія світової культури. Культурні регіони: Навчальний посібник. Л.Т.Левчук. Третє видання. – К: 2000.
14. Історія філософії України. Підручник / Тарасенко М.Ф., Русин М.Ю., Бичко І.В. та інші. – К: 1994.
15. Кондзьолка В.В. Філософія і її історія. – Львів, 1996.
16. Кримський С. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу? / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 15-27.
17. Кульчицький О. Основи філософії і філософських наук. – Мюнхен -Львів, 1995.
18. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995.
19. Надольний І.Ф. Філософія: Навч. посіб. – К.: Вікар, 2004.
20. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії. Онтологія людини. – К: 1995.
21. Петрушенко В.Л. Філософія. Курс лекцій. – К: “Каравела”, 2002.
22. Татаркевич В. Історія філософії. – Львів. 1999.
23. Філософія. Курс лекцій (за редакцією І.Ф.Надольного). – К: 2000.
24. Філософія. Навчальний посібник. Бичко І.В. та ін. Видання 2-ге. – К: 1994.
25. Філософія: Навчально-методичний посібник. – К: КНЕУ, 2001.

Допоміжна

1. Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія /Мінародний фонд «Відродження»/ В.Лях (упорядник). – К.: Либідь, 1996.
2. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями: Хрестоматія /Міжнародний фонд «Відродження» / С.Л.Удовік (ред.) В.В. Лях (упоряд.) – К.: Ваклер, 1996.
3. Філософія. Хрестоматія / Подільська держ.аграрно-технічна академія / І.В. Демчик (упоряд.) – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000.
4. Філософія. Хрестоматія. /Укладач В.Лагетко. – Івано-Франківськ: Плай, 2005.
5. Філософський енциклопедичний словник. – К., 2002.
6. Філософський словник. /Під ред. М.М. Розенталя, П.Ф.Юдіна. – К., 1964.

Рекомендовані першоджерела:

1. Аристотель. “Метафізика”. Книга IV // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991 с.82-83.

2. Аристотель. Категорії / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 88-98.
3. Бекон Ф. “Новий органон” // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991.
4. Бекон Ф. “Новий органон” // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991 с.19.
5. Вітгенштайн Людвіг. Логіко-філософський трактат / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 403-413.
6. Гегель Г.-В.Ф. Наука логіки / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 99-112.
7. Гегель Г.-В.Ф. Феноменологія духу / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 480-490.
8. Дейвіс Н. Європа: Історія. – К: 2000 с. 698 – 782.
9. Конфуцій. “Про небо і долю” // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991. с.40.
10. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991 с.77.
11. Платон “Вчення про ідеї в “Парменіді” // Антологія світової філософії.
12. Расел Б. Історія західної філософії. – К: 1995.
13. Упанішади // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991. с. 10-11.
14. Чарвака – Локаята // Антологія світової філософії. Методичний збірник філософських текстів. Т.І. Ч.І. К: 1991. с. 28.
15. Юркевич П. Серце та його значення у духовному житті людини, згідно з ученням слова Божого / Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): нач. посіб. – К.: Знання, 2009. – С. 491-501.

Викладач:

Возняк Степан Володимирович
доцент кафедри філософії, соціології та релігієзнавства